

Oral History Kosovo

INTERVJU SA ISUFOM BEĆIRIJEM

Bajgora | Datum: 21. maj 2021.

Trajanje: 78 minuta

Prisutni:

- Isuf Bećiri (Intervjuisan)
- Anita Susuri (Vodila intervju)
- Korab Krasnić (Vodio intervju)
- Besarta Breznica (Kamera)

Simboli u transkripciji, neverbalna komunikacija:

() - emocionalna komunikacija

{ } - sagovornik objašnjava nešto gestovima.

Druga pravila transkripcije:

[ ] - dodatak tekstu kako bi se pomoglo razumevanje

Fusnote su dodaci koji pružaju informacije o mestima, imenima ili izrazima.

Prvi deo

Anita Susuri: Gospodine Isufe, ako možete da se predstavite, koje godine ste rođeni, nešto o vašoj porodici, vašem poreklu?

Isuf Bećiri: Ja se zovem Isuf Bećiri, rođen sam 24. 5. 1959., u selu Bajgora. Radim u rudniku od '78., da baš 1978. Tri godine sam bio na praksi od 1974. do '77., '78. sam se zaposlio.

Anita Susuri: Volela bih da više znam o vašem poreklu, pričali ste nam o nekoj istoriji vašeg dede.

Isuf Bećiri: Pradede.

Anita Susuri: Pradede.

Isuf Bećiri: Moj pradeda je bio vojnik Osman-paše i zarobljen je tamo gde su poznati Konga „Malo pleme“, ja sam bio moj deda kada je vozio taj kajak. Išao je napred, zovu ga lutkom pošto je otisao za dva brata i za sebe. Čak su ga učili u Malom plemenu, Rusi imaju oblast, imaju zatvorsku oblast. Sad su ga odveli sa mesta da ga odvedu u zatvor, otisao je na put, pao je u vodu i koma te ubila. Nisu ga ti Rusi upucali, samo su ga ostavili na ulici. Sada je sa nama došao jedan musliman, rekli su nam hvala (opisuje rukama) sa kojim je došao i utovarili su ga i odveli u bolnicu i on je u bolnici već tri meseca. Kako su posle tri meseca uzeli magarce i odneli ih zarobljeniku, kad su ih videli, rekli su mu atinski prijatelji: „Sad kad je došao, došao je bradati starac.“

[Intervju se prekida]

Isuf Bećiri: Kad se vratio vratio se kao starac, imao je bradu {pokazuje dužinu brade}, sa belom bradom.

Anita Susuri: Kako im se on pridružio?

Isuf Bećiri: Uzeli su ga, jer kad su Turci došli ovamo, morao je da ide, jer je išao kao vojnik i za sebe i za svoju braću. Ostao je 14 godina, kao turski vojnik.

Anita Susuri: A vaš deda, čime se on bavio?

Isuf Bećiri: Moj deda je radio u rudniku, otac u rudniku, ja u rudniku, dakle tri generacije koje su radile u rudniku.

Anita Susuri: Vaš deda je radio 1920., kad su tada na početku došli Englezi, da li je to vreme?

Isuf Bećiri: Da Englezi.

Anita Susuri: Da li znaš kako je tada bilo?

Isuf Bećiri: Tada su bili vrlo jednostavnii, sa karbidnim oštricama kako su ranije rekli, sa bilo kakvim karbidnim sečivima, nisu imali ni alate za rad. Sad mi je otac umro posle [drugog svetskog rata]... moj otac, deda je radio pre Drugog svetskog rata, da li je moj otac umro '47, odnosno posle Drugog svetskog rata, na kraju krajeva, naša deponija čunjeva, naši baloni govorio je naš planinski konus. Otišao je i zaposlio se u "Trepči".

Anita Susuri: Zašto je vaš deda počeo tu da radi? Kada su počeli da istražuju, Britanci su angažovali da rade oni iz okruga?

Isuf Bećiri: Da uzeli su one koje su bili iz okruga, onda su uzeli neke, nisu hteli, neke silom, opet nisu išli, ali ono što je najbitnije... A deda je imao penziju iz, iz rudnika, takođe i tata.

Anita Susuri: Kako su ih terali, zašto silom?

Isuf Bećiri: Jer rudnik je rizičan, razume se da možete ući unutra ali se ne zna da li će te izaći.

Anita Susuri: Kako su ih terali?

Isuf Bećiri: Pa terali su ih silom da rade, sad je malo...

Anita Susuri: Možda vojska?

Isuf Bećiri: Da sigurno da. Tada Albanci nisu imali prava, ni mašine za bušenje im nisu dali. Radili su samo čekićem, lomili su blokove, lomili su, a Srbi su bili na mašinama, ovi su bili jednostavnii.

Anita Susuri: Da li se sećaš neke dedine priče, kako je tada bio onaj deo Starog Trga tamo?

[Ovde se intervju prekida]

Anita Susuri: Pomenuli ste da su '20-ih ovde bili Englezi, došli su da rade prva istraživanja. Da li se vi sećate nečega što vam je pričao vaš deda ili otac o tome kako je tada to mesto bilo?

Isuf Bećiri: Pa bilo je, oni sad imaju... tu je bio neki krš gde su oni pre spavalii, kako su spavalii, spavalii su napolju, bili su jako teški uslovi. Onda kada su otišli Englezi, onda je to Srbija upotrebila, ko nije radio tukli su ih. Oni su ih tukli, ko nije radio tukli su ga.

Anita Susuri: Kad pričate o periodu kada su bili Srbi, mislim da je tada bila Kraljevina Jugoslavije pre Drugog svetskog rata.

Isuf Bećiri: Jugoslavije, da, da.

Anita Susuri: Šta vam je otac pričao o tome? Vaš otac je radio u to vreme zar ne?

Isuf Bećiri: Posle Drugog svetskog rata radio je moj otac i Srbija, Srbija. Mnogi i tada mizerni uslovi. Reci: "Nisi radio da ih pobediš". U komi su putovali u komi od "Trepče" do Lapa, pali su u komu a. Da je bilo mnogo ljudi iz Lapa koji su radili u rudniku, bila je pekara, uzeli hleba, ima hleba i rekao je: "Pekar hoće hleb za nas, posoliće ga (otvara dlan i pretvara se stavi nešto u to} evo udario si nas u ruku i sad dolazi iz..." put je bio zakrčen, put je bio jako loš, toliko si popio hleba, pojeo si hleb u ruci i došao do naše kuće. Bilo ih je mnogo, radilo se u tri smene.

Anita Susuri: Da li vam je on pričao nešto o Drugom svetskom ratu?

Isuf Bećiri: Samo znam da su ovdašnji partizani odveli 56 sa Bajgore i odveli ih u Banat, a polovina se nije vratila. U stvari, jedan dečak iz Hasretija je pušten i vraćen, otišao je i spaljen u Banatu.

Anita Susuri: Da li je među njih i vaš otac bio?

Isuf Bećiri: Ne, moj otac nije bio, nije bio.

Anita Susuri: Šta vam je on pričao, kako je bilo živeti u to vreme?

Isuf Bećiri: Oni su jako, jako uznemireni, jer su to sad, na primer, napisali, sad partizani imaju {on se pravi da to napiše ka napisao je na srpskom, rekao je u pismu, rekao je "Kako pucati u prva grupa", nemaju dane pismenosti, kako su, streljali su druge. A sad je još jedan kilometar odavde,

Austro-Ugarska, Bugari, jer pre nego što su podelili Kosovo, onda su ga imali Bugari. Ja sam otac, mislim, moj deda je bio prijatelj u Lapu, morao sam da dobijem pismo da odem tamo.

Anita Susuri: Ja sam čula nešto o tome, terali su ih da odu u ratu ili da rade u rudniku, da li je bilo toga, da li se sećaš neke priče?

Isuf Bećiri: Sad znam da su ih jedva dobili, sad znaš. A u ratu je moj otac bio 16 godina, već su ga uzeli, hoće nas u nemačku vojsku. Ako vam kažem da ovde ima Nemaca, ima i Nemaca. Jesu li partizani, mislim, Nemci su ovde kod nas dosta pobili partizane, imao je i balista. Sada kada razumemo šta su vam balisti govorili, balisti Nacionalnog fronta, na celom Kosovu, oni su ubijeni u Šalji '47, naš najgore ubijen u Šalji bio je Bislim Bajgora {on se vraća nazad, pokazuje sa njegov prst} gde sam dobio tu fotografiju. Bislim Bajgora, Ukišin Kovačica, Imer Selaci, da ih razumemo, neka naš balista ubije Šalju balistu, odnosno u Drugom svetskom ratu.

Anita Susuri: Da li je vaša porodica bila u tom pokretu?

Isuf Bećiri: Porodica, ne nešto, ne mogu da kažem, ali su snabdevali hlebom i mesom baliste.

Anita Susuri: A kako su oni došli kod vas kao porodica, odnosno i deda i otac su radili u rudniku, kako su došli u porodicu rudara? Svi ste živeli u strahu, sve se sećate kao dete kada ste bili štene kada ste videli oca, dedu šta imate na meniju?

Isuf Bećiri: A sad šta da radim, bogami, ako ti odobravam, jer je u početku jako teško, učiš nekoga, učiš ga. Sada, kada sam bio pepeo, govorio sam: "Mogu samo jednom izaći na videlo, ali nikada neću!" Ali mlaznjak ne odobrava kako piju vodu.

Anita Susuri: Šta si ti mislio kada si video oca, on je sigurno došao skroz crn?

Isuf Bećiri: Ako mi to nismo imali, ako vas ja zovem, ovde u Katunu, znači da je selo Šalja generalno veoma loša zemlja, nisu je imali. Šta se desilo, naš krompir bo, ovas, ječam, kukuruz nije rasla, pšenica osim ruske, nije rasla.... Ah, sad nemaju drugog izlaza, idite u rudnik.

Anita Susuri: Da nisu mogli da obrađuju zemlju.

Isuf Bećiri: Obradivali su ali ništa nije niklo.

Anita Susuri: Da.

Isuf Bećiri: Neke krompire su sadili, ali ništa.

Anita Susuri: Da li su oni imali posebnu hranu, sa mlekom, kako je tada bilo?

Isuf Bećiri: Tada?

Anita Susuri: Da li se sećaš za oca, dedu?

Isuf Bećiri: Ali sad su im ti Amerikanci, Britanci doneli svo mleko, znate li da su im dali mleko.

Anita Susuri: Mislim da je to dobro za pluća, kako bi se očistila.

Isuf Bećiri: Da tako je, mleko da.

Anita Susuri: Čega se sećaš iz detinjstva, ti si se rodio i odrastao ovde u Bajgori mesto ima jako lepu prirodu...

Isuf Bećiri: Mnogo je, pre rata su bile 200, 200 porodica, sad su ostale 70-80 porodice, bilo je lepo. Ali sad vidiš i sama, teško je, neće više niko.

Anita Susuri: Da li ti je škola bila blizu?

Isuf Bećiri: Škola da, škola koja {glavom pokazuje pravac} gde ga imam ovde, škola u blizini smo imali. Završio sam osnovnu školu u Bajgori, završio sam srednju pre nego što se zvala, oprosti mi tehnika "Boris Kidrič" i zaposlena sam u "Trepče".

Anita Susuri: A kako vam se u detinjstvu činilo da sve oko vas znači da ste živeli od rudnika, odrasli ste u planinskoj zemlji?

Isuf Bećiri: Pa sad nam je ostala stoka, a sad su nam ostale ovce, krava i otac su radili. Imali smo nekakav život, ne dobar osim jena bo idare.

Anita Susuri: Od malena si uvek imala na umu da "moram da radim i moram da radim ponekad", šta si mislila?

Isuf Bećiri: Sad ja, znaš li nešto, završio sam školu...

Anita Susuri: Osnovna škola.

Isuf Bećiri: {potvrđuje glavom}. Završio sam školu, otac mi je u penziji. Ako izađem negde, osećam se loše, znaš, mogao bih da odem ili znaš. Da sad hina u moje kati čak i meta.

Anita Susuri: Šta pričaš, ja sam nastavila srednju školu, jednom sam htela da pričam malo o porodici jer si mi pričao o mom dedi i ocu, ali da li ste imali ujake, da li su i oni radili u rudniku?

Isuf Bećiri: Da, imao sam miksu, da i miksa je radila, radila je prije rata, poginuo, postao rudar, umro. U drugom poluvremenu otišao je iz Rankovića '56, molili ga za pare, nema dana, nema drugog izlaza, otišao u Bosnu, danas ima porodicu u Bosni.

Anita Susuri: Htela sam da pričam malo o jednom mirnom periodu, dobro se sećam, o vašem ujaku koji je otišao u period Rankovi, jer je bilo vremena kada je mnogo Albanaca odlazilo odavde. Kako ste dobili ovo, kako je primljeno od vašeg dede, vašeg oca? Da li su i oni morali da idu?

Isuf Bećiri: Moj deda ih je prodao, sve ih je prodao, krenuo je u Tursku jer je njegova sestra otišla u Tursku. Koje su godine otišli, znate li sad... Počeo je da ide u Tursku, sad kad je otišao, morao je da ode i postane stanovnik Makedonije, iz Makedonije da ide tamo. Sada je blokirano, vratilo se.

Anita Susuri: Dakle tvoj deda je otišao do Makedonije i vratio se?

Isuf Bećiri: Do Makedonije i vratio se, hteo je i on da ide za Tursku.

Anita Susuri: Dakle opet ste se vratili na svoje mesto.

Isuf Bećiri: Da vratili smo se na svoje mesto. Jer nije prodao zemlju, samo stoku i ono drugo što je imao.

Anita Susuri: I kako je onda vaš otac... vi kažete da je prodao većinu imovine kako je onda funkcionisalo?

Isuf Bećiri: Moj otac je sada posle Drugog svetskog rata radio dve godine u rudniku, na vrhu dve godine je otišao u vojsku, tada u Vojsku Jugoslavije. Izveo je ruske vojne vežbe, izveo ruske vojne vežbe, postao je vojnik u Crnoj Gori.

Anita Susuri: Koje godine je on bio?

Isuf Bećiri: On je bio '28. Bogami, dakle '47., '49., tri godine je bio tu.

Anita Susuri: Dakle posle Drugog svetskog rata.

Isuf Bećiri: Posle rata, je tri godine bio vojnik.

Anita Susuri: Da. I da li se sećate neke njegove priče?

Isuf Bećiri: On je istakao,... rekao je da je, kada su dijelili granicu sa Albanijom, odveden tamo na granicu sa Albanijom. Rekao je: "Ta šipnska vojska" je rekla, "ispalili su metke sa svetlošću", mi im kažemo svetlom. "Oni su spalili planinu", rekao je: "nisu imali nikakve veze sa spaljivanjem planine. Sada želimo da se stidimo". Nismo imali pravo da klečimo, osim da kidamo bes. Ali su patili.

Anita Susuri: Dakle bio je u granici sa Albanijom...

Isuf Bećiri: Sa Albanijom, da. Patio je, patio je.

Anita Susuri: Bili su teški uslovi ili...?

Isuf Bećiri: Pa kao prvo zato što je bio Albanac, oni koji su bili Albanci so patili. Nije znao ni jezik, nije znao.

Anita Susuri: Htela sam nešo drugo da vas pitam, pričali ste nam o haraču¹ koji su uzimali, stoku i...

Isuf Bećiri: Da, uzeli su meso, uzeli, uzeli meso, odneli tamo, krompir, uzeli žito. Sada su došli {on gleda okolo} izmerili su mu leđa na primer, izmerili su mu leđa tak onomatopeja} jer je bio čovek koji je imao gazdu. Izmerili su, uzeli šta su našli, uzeli. Kažemo vam da je obrisao pilećim krilcima, čarolija je što su brašnu ostavili pred sobom, kažu da su brašno brisali pilećim krilima, uzeo i ne ostavio u ruci. Bilo je ljudi sa 20-30 članova koji su ih ostavili bez brašna.

Anita Susuri: Da li vam se ovo desilo u porodici?

Isuf Bećiri: A sad su ga, recimo, gađali jednom jufkom, jednom jufkom, tri puta su ga gađali. Ako vam kažem, moja porodica me nije ostavila hlebom jer je moj deda imao sestru u Metohiji, tamo na granici sa Srbijom. A sad je odveo konja u Lap, u Dobratinu je imao drugare, ovi iz Dobratina uzeli konja i odveli ga u Metohiju, ovi iz Metohije u Srbiju, pre dve nedelje konj je otišao sad apet kad je došao došao je ovde kukuruz, eto. sa pšenicom.

Anita Susuri: Dobro ste se spasili (smeje se). A sad ne znam da li ti Korabe imaš neško pitanje o detinjstvu?

Korab Krasnić: Vratio sam se malo da se smirim da je "Trepča" promenila rukovodstvo, pomenuli ste i svog dedu i oca, koji su nam rođaci u periodu Engleske a drugi u periodu Nemačke. Da li znate iz istorije ili iz priča koje ste čuli od svog oca ili dede kako su postali očevi, u smislu kakav je menadžment "Trepče"?

---

¹ Harač (tur. haraç < arap. ḥarāğ: danak, porez), državni porez na zemlju i prihode.

Isuf Bećiri: Tada je bilo sa bankama, ne znam moj otac je radio sa ličanima², oni ličani su bili robovi partizana koji su ih uhvatili i prisilili da rade u rudniku, radili su sa ličanima koji su spavalici sa stvarima u kojima su i radili. Rekao mi je: "Da bi lepo govorio s njima ubili bi te, da bi ružno govorio... morao si samo da bežiš".

Korab Krasnići: Da li su njih plaćali?

Isuf Bećiri: Ove da, a one ne, oni koji su bili robovi ne. A ove da, platili su ih.

Korab Krasnići: Da li je bilo i Albanskih robova?

Isuf Bećiri: Bogami ne znam ništa o tome, samo znam da je bilo ličana.

Anita Susuri: Da li se mi robovi prema njima ponašamo drugačije, osim što nisu plaćeni?

Isuf Bećiri: Inače, drugačije, radili su, radili, domara su radili.

Anita Susuri: Za osnovnu školu na pijaci koju ste imali u blizini, a zatim ste nastavili srednju školu u Mitrovici.

Isuf Bećiri: Da u Mitrovici.

Anita Susuri: To ih čini malo udaljenijima.

Isuf Bećiri: Ma larg po.

Anita Susuri: Kako vam je trebalo toliko vremena i kako ste doneli odluku da krenete u školu?

Isuf Bećiri: Da se bivša „Trepča“ moli za, na primer, zanate: zavarivač, autogen, agitator. I moj otac mi je rekao, pre nego što sam pobegao, rekao je "idi agjistator" otišao sam i uradio to.

Anita Susuri: Kako vam je trebalo toliko vremena da putujete?

Isuf Bećiri: Vidi, dođi, dođi... (smeh) Nisu loši, naš pas hoće malo više uslova... ali ti si nekako srećan pas a. To društvo je loše, dobro društvo je loše. '79 Otišao sam kao vojnik, vojnik Jugoslavije, otišli smo a.

---

² Ličani su ljudi iz Like. Lika je planinsko područje u središnjem delu Republike Hrvatske. Često se pominje uz drugu najbližu regiju, Gorski kotar. Uz Korduni i Baniju, nekada je bila vojna pokrajina Austrougarske monarhije.

Anita Susuri: U školi si od '79, završio si srednju školu.

Isuf Bećiri: Da, radio sam godinu dana, radio sam godinu dana i uradio sam, hoćete da mi kažete godinu dana radnog staža u rudniku, godinu dana sam otišao kao vojnik. Uklonili smo, čak i u državi Jugoslaviji smo uklonili.

Anita Susuri: Zanima me nešto ranije u srednjoj školi, da se Bajgora često pominje da je malo dalje od Mitrovice i da je u planini. Koliko dugo putujete, da li ste imali prevoz?

Isuf Bećiri: Imali smo put.

Anita Susuri: Jeste li imali autobus?

Isuf Bećiri: '74 autobus je vozio do Bare, hodali smo oko tri kilometra, ali bilo je i dužih, a oni su sat i po putovali u komi. Sad '74 asfaltirana, došla struja, struja. I srećom, direktor "Kosovatrola" je bio predsednik opštine Bajgora, imali smo autobuse, autobusa je bilo na svakih sat vremena. Za autobuse koje vozimo mesečne, imali smo mesečnu kartu mesec dana i izvadimo je i idemo tamo.

Anita Susuri: I mene nešto zanima pre nego što si otišao da radiš u rudniku, jesli ti štene nekada ranije kod oca ili dede?

Isuf Bećiri: Ne, nisu nas ostavili sa pepelom. Osim na praksi, oni su to radili za nas napolju, a ne u rudniku, mi smo vežbali napolju.

Anita Susuri: Kao mladić, kao dete, kako ste zamišljali rudnik?

Isuf Bećiri: Ali sada ne znam da je tako, jer nisam išao. Da sad kad me hina jako boli od babe a.

Anita Susuri: Mislim, bili su gori nego što ste zamišljali?

Isuf Bećiri: Veoma loše! Da te grdim kad {odmahneš glavom} ... Bilo je dosta vremena ke da sam video da gazda ima rudara sa našim. Rekao sam da ne mogu da izađem iz rudnika jednom, ali on mi je ostavio ruku {protrlja mi ruke} i moje oči nikada nisu došle tamo. Veruješ li da nisam spavao celu noć? Da si ti naš agitator ko taksista, tu su naše radionice sa horizontima, idi tako-to, tako-to, sad ima površinu tog vozila, istovarivač, naš rudar, onaj koji morao da vodi računa o vozilu, on ima prostor sa montiranjem drugog. Niko me nije uzeo na silu, nego sam otišao sam. Kada sam otišao, video sam komu i ručno smo ih uklonili. Rekao sam da nikada ne mogu izaći na videlo, nisam došao. Verujte mi, nisam spavao celu noć.

Anita Susuri: Da li se sećaš prvog dana kad si otišao?

Isuf Bećiri: Dva uha {pokažu uši} mu mšelšin. Jom raste u rudniku a. Kažem vam, sada kada sam otišao tamo sa prijateljima naučio sam sahoru. Osim što je posao opasan, posao je prljav, ali kad je dobro društvo, prije rata si imao drugo, dobro društvo ili puno. Zata, njo za nas, naše za njo. Nije, sada je drugačije.

Anita Susuri: Kažete da ste u srednjoj školi u Mitrovici išli i vežbali, ali niste upucani rena

Isuf Bećiri: Da, stažirao sam u rudniku, u "Trepči", ako nas nisu streljali, osim tada smo mi odradili praksu.

Anita Susuri: Da. Ali da li te pripremaju za školu ili iz priča prijatelja ili mislim i od drugih koji su uticali, šta, šta su ti rekli?

Isuf Bećiri: Ali sad su nas tukli, rekli su sad, imali smo aute koje smo ukrašavali napolju, popravljali smo ih, učili smo ih. Sada sami, penjali smo se sa rudarima, vičući "Tako i tako i tako lift, kishtu koshi koji je napravio rudu".

Anita Susuri: Sada sam htela da pričam malo o periodu kada ste otišli u Mitrovicu i koliko ste mladi, da li ste imali vremena da se bavite drugim poslovima ili ste već utovali u školu?

Isuf Bećiri: Otputovali smo kući...

Anita Susuri: Da li ste izašli negde, da li ste išli na primer na neko društveno veče koje smo mi radili na primer ili kulturno...

Isuf Bećiri: Ne, nismo išli, jer sam morao da se bavim stokom. Eh, recimo da nisam išao.

Anita Susuri: Da li je vreme da i vi putujete?

Isuf Bećiri: Da, da putujem kao umorna lasica.

Anita Susuri: Pa, sad sam htela da pričam o vremenu kada ste bili zaposleni u Stari Trg, u "Trepči", ali ste rekli da ste radili godinu dana...

Isuf Bećiri: Ni vit.

Anita Susuri: Onda si nastavio...

Isuf Bećiri: Vojska Jugoslavije.

Anita Susuri: Gde ste bili u vojsci?

Isuf Bećiri: U Vranje.

Anita Susuri: Kako je bilo u to vreme?

Isuf Bećiri: Kažem ti da smo mnogo patili. Ja nikad reč na srpskom nisam naučio, nikad! Kad su mi nešto rekli samo sam digo ramena, rekao sam: "Ne znam srpski" rekli su mi: "Idi u Albaniju". Mnogo malo, bolje znaju srpski moja deca od mene. Reli su mi: "Idi u Albaniju". Većina smo bili Albanci, kati muna mene kaže ne pola ali za 20 posto su dva psa, tri hiljade naših pasa vojnika, naših albanskih pasa. Sada '80-ih, odnosno '81. Tamom Jena nam je došao na demonstracijama '81.

Anita Susuri: Odmah ste se vratili?

Isuf Bećiri: Da, vratio sam se pre demonstracija, kako sam se vratio...

Anita Susuri: Kati se interesuje za mene jer je plakanje vreme kada je situacija počela da se pogoršava.

Isuf Bećiri: A sada je Albancima gore od '81, gore im je.

Anita Susuri: Da li se sećate vremena demonstracija kakvo je bilo, jeste li učestvovali?

Isuf Bećiri: Ja sam štene, učestvovao sam u demonstracijama.

Anita Susuri: Možete li nas pozvati...

Isuf Bećiri: Pa, nismo pušili! Ne nešto, to je nešto {širi ruke} ...

Anita Susuri: Vi ste štene u Mitrovici, sigurno?

Isuf Bećiri: U Mitrovici sam šišar, a u Prištini. Da ranije nije bilo telefona osim u Mitrovici... nisi mogao da spavaš, kako me zovu nifare, nifare zadovoljstvo, nifare... Kad si znao "Republika! Republika! Republika!" {podigni ruke} tvoje srce raste a.

Anita Susuri: Šta ste videli na tim demonstracijama?

Isuf Bećiri: Video sam boga, video sam kako nas tuku i video sam ranjene, ubio sam laž jer nisam video. Kokha, veoma teško.

Anita Susuri: Policija ih je često pratila, sad su ljudi pobegli iz sokaka, kako se to vama desilo?

Isuf Bećiri: Isti civili, te civilne milicije sa čime god puca na bicikl, samo ga hvata {spaja ruke kao da nešto hvata. Puška u kukove i bicikl, udara bicikl. Neka nam ga daju, narod nas podržava, rt i volo taj kodža, kodža, kodža u taj e kone kodža, kodža...

Anita Susuri: Uplašila sam se okругa, da li mislite da je neko progovorio?

Isuf Bećiri: Ako niste, niste mu pomogli, rekli su da su bili uključeni u demonstracije.

Anita Susuri: Šta mislite pod demonstracijama koje govorite u Prištini od kada, kako ste sada? Jeste li sigurni da želite da idete kući?

Isuf Bećiri: Ali sad smo se (smeh) vratili, ako si hteo da ostaviš oči i da se malo odmoriš, jer kad su pucali na nas, morao si malo da se smiriš (smeh), da se smiriš malo. Taj kodža mi se jedva vratio, kako su nas tukli i tukli, bovaki iz Mitrovice u komu si došao, veruješ li. Došli smo u planine, nismo smeli da dođemo u planine.

Anita Susuri: Šta još, kako se to dogodilo? Mislim, bio je 11. mart, pa 1., 2. april, koliko god gore bilo. Došlo je vreme kada je stigla Titova štafeta 25. maja, bile su demonstracije, da li se dobro sećate, da li ste išli na sve demonstracije ili na koju?

Isuf Bećiri: Kad je došla, predala joj je štafetu.

Anita Susuri: Da, 25. maja...

Isuf Bećiri: 25. maj, Sanje Hiseni a, čini mi se Sanje Hiseni ili kako se zvao onaj ko je predao štafetu. O sestru moju, sad kad su se slikale demonstracije u Prištini, slikale su se i u Mitrovici, sad ne idemo u Prištini, idemo u Mitrovicu, jel tako? Svi su zbrisani, osim jednog kažem sebi, kako da ne budemo dalje? Verujete li, ne dalje.

Anita Susuri: A u "Trepči" kako je počela situacija, da li je počela... da li je došla policija ili ne?

Isuf Bećiri: Da, vanredne mjere su sada došle, doveli su civilnu miliciju, da tamo civilnu miliciju, bilo je rudara obučenih ili neobučenih. Želeli bi da su ih našli malo mudrijima, znate, da nikada nisu pravili nevolje. Nisu nas imali, nisu nas pritiskali godinama. Bilo je policajaca i rezervista, što znači da je Narodna odbrana ubijena u "Trepči".

Anita Susuri: Da li su vas, koji ste najmlađe štene u pitanju, vodili u informativne razgovore?

Isuf Bećiri: Pa bi nas uzeli: "Jesi li ti?" "Ne".

Anita Susuri: Jesu li te odveli?

Isuf Bećiri: Da, "Jesi li ti pas?" "Ne".

Anita Susuri: Šta najviše posedujete?

Isuf Bećiri: "Ko, zna li neko ko je dobio?" Zovi koga god da si, sloboden si. Ako nisam zvao, zašto si me zvao? Nikad u životu.

Anita Susuri: Da li su koristili fizičko ili psihičko nasilje?

Isuf Bećiri: Ne. Psihički da, psihički da. Vodite ih u borbu, Albance, jer ne Srbi, nego Albanci. Vike da bojkotuje juriš u udarcima, da li znaš, "Tvoje, ubijam te! Kaljo!" "Ne". "Taj i taj kaže da si štene" "Neka Ani Bjema kaže u mom prisustvu".

Anita Susuri: Kasno je kada su izašle one parole "Trepča radi, Beograd gradi"...

Isuf Bećiri:... gradi, da.

Anita Susuri: Kao radnica, da li ste razgovarali o nekim mislima koje ste imali?

Isuf Bećiri: E, nije da sam ja organizator, znaš li sad, već smo se pazili, kako su nas gledali, sad se, na primer, zovem organizator, kažu ne radimo, već smo bili. pogledao i shvatilo se da ne moramo da radimo, jer mi kažu Isufi je organizovao, ne, već smo to pogledali i znamo da ne radimo.

Anita Susuri: Mislim, od '81, posao je počeo da pada.

Isuf Bećiri: Pi '81 -tes kashtu, kashtu, me ra, me ra.

Anita Susuri: Niste li sami imali volju?

Isuf Bećiri: Gubitak volje, toliko. Ta hupke, mi smo sestre, sad je izgrađen Beograd, Kosovo ne, radili smo za Srbiju, a za Rusiju.

Anita Susuri: Kako je tada tekla produkcija "Trepče", da li znate da je mnogo proizvela?

Isuf Bećiri: Vrlo dobro, vrlo dobro. Ni sada ne znam koje je godine došlo, hvaljen je Aziz Abraši, hvala im. Burhan Kavaja je bio veoma, veoma dobar. A oni, u životu, kako da ne budu, ja sam brat, ja sam sin, mogu da budem upravnik, kako da ne budu.

Anita Susuri: Kakvi su bili uslovi za rad?

Isuf Bećiri: Naši dobri psi su jako dobri, kada su Azizi i Burhani bili jako dobri uslovi, svi smo bili jako dobri, imali ste sve, odnosno sa platom, sa hranom, sa odjećom, sa stanovanjem i tako dalje.

Anita Susuri: Možete li nam reći nešto više o tome šta ste radili tamo i da li to znači važnost vašeg rada u rudniku?

Isuf Bećiri: Radimo, radio sam kao agitator. Ti automobili kako su bili pokvareni, imali smo nadzor, „Idi tako i tako“, morao sam da idem na vrh. Sada sam radio kao pomoćnik, bio je stariji majstor, bio sam pomoćnik. Moj otac je govorio: „Vidi, idi kod gazde i idi kod gazde, koji neće da dođeš kod mene“. Imam neko poštovanje, neko, žao mi je što sam odrastao u rudniku a. Da kad sam ja bio '78 najmlađi radnik nije postojao.

Anita Susuri: Radnik koji je naš najstariji pas, da li su radili sa vama, da li su vas savetovali, da li su se brinuli o vama?

Isuf Bećiri: Čuvali su nas, naučili nas, našeg psa bez škole biju, lako mogu reći doktor nauke [srpski : doktor nauka] tukli su ih za mašinu, za radionicu, nauk bili su tučeni a. Jači od smirenosti, mladi inženjeri koji diplomiraju i mi koji smo naukve, znaci za svoj rad. Bilo je ljudi koji nisu znali kako da napišu svoje ime.

Korab Krasnić: Da li nam ovaj agitator od početka do kraja objašnjava šta hoće da radi sa vama, šta ste vi uradili sa svojom profesijom agitatora?

Isuf Bećiri: Registrar su ona kola, kola sa vazduhom, sad su došli oni sa našim vazdušnim konusom iz naše Švedske, kola sa vazduhom, sad su došla ona sa vazduhom iz naše Švedske lladera nam kažete. Za teret su zadržali zemlju, imaju to seme koje on objašnjava svojim rukama} kao prolog imaju ga, i tako su pokvareni. Eh, kena sam...

Korab Krasnić: I dobro ste shvatili.

Isuf Bećiri: Imamo pravila, imamo pravila. Pokvarili su se i popravili smo ih.

Korab Krasnić: A ko je proverio te uređaje?

Isuf Bećiri: E sad, onaj ko je radio kod njih, rudar koji je imao ruke, kako se pokvario, zvao telefonom i sad je taj gazda rekao: „Idi Isuf u neku državu“. Imali smo te radionice ceo dan.

Korab Krasnići: Da li ste pali dalje niz padinu ili ste se osvetili...

Isuf Bećiri: Imali smo noć pre, mislim pre rata imali smo noć na sedmom horizontu, imali smo radio [srbski: radionica], imali smo noć tamo, radionicu mislim, imate devetnaest, devedeset agitatori, tu su bili Srbi a...

Korab Krasnići: Da li je bilo Srba?

Isuf Bećiri: Bilo je i Srba {tvrdi glavom}. Bilo je Srba, sad je naš gazda Srbina, ali je potpuno govorio albanski.

Korab Krasnići: Da li vam je bilo teško da naučite ovaj zanat?

Isuf Bećiri: Pa, sad ne znaš, ne znaš da su te jednom ili dvaput učili kad si tamo otišao.

Anita Susuri: Htela sam da vas pitam o ovim odnosima sa drugim nacionalnostima, sa Srbima, jer je bilo i Srba koji su radili, kako dolazimo do te saradnje?

Isuf Bećiri: Od sada do 81. nisu se osećali loše, sad su knjige pre dana, nove generacije pisale knjige na srpskom. Te knjige je na srpskom pisao nadzornik, jer su naše pse pisali srpski reditelji. Kada su došle naše generacije posle '81, dolazili su Albanci i govorili vam "Pogledajte knjige na srpskom, ja ne mogu da pišem na albanskom". Da je sad prva smena obeležena, bilo je kvarova, evo... kako je prošla druga, sad je pročitao tamo i sad je pozvao operatera i "Auto se pokvarilo, naši su ih pokvarili, došlo je do kvara". Da li su ranije obeležavali knjige na srpskom, sada posle '81 knjige se obeležavaju na albanskom.

Anita Susuri: Mislim, počeli ste da pišete podatke o poslu na albanskom.

Isuf Bećiri: Negde "K" piše ili zna, "Kosova Republika" milicija je nosila radnu odeću i fotografisala se {pretvara se da je fotograf}, jela medet.

Anita Susuri: Da li je u "Trepči" bilo tako nešto što je neko napisao?

Isuf Bećiri: Napisao je.

Anita Susuri: Ne znate ni ko?

Isuf Bećiri: On je tamo napisao pismo, "Kosova Republika", on ga je snimio. Sada ga nosi milicija, Albanci.

Anita Susuri: Da li ste bili ispitivani?

Isuf Bećiri: Imaju dva čunjeva, da.

Anita Susuri: I da li se ikada saznalo ko je to napisao?

Isuf Bećiri: Ne. Ne da nemaju kallku, da su pred nama čunjeve vezane.

Anita Susuri: Sada sam htela da nastavim, za najteži posao, kako vam je posao, ali kako je došlo do toga da ste mi se u tolikoj meri pridružili i čak isplanirali marš? Da su u početku marširali...

Isuf Bećiri: mart 17. novembra.

Anita Susuri: Mitrovica-Priština. Interesuje me i kako se promenila atmosfera pre nego što sam počela da plačem?

Isuf Bećiri: Ako vam sad kažem, on je Slobodan Milošević narušio Vojvodinu. Gledamo u TV, gledamo sa strane, gledamo sa strane, odmah, razgovaramo sa njima. Sad su ti kadrovi otišli, akademci treba da odu ranije u penziju i 'tamo pričaju, kad idemo u prvu smenu, treću, kako je treća smena izašla iz rudnika, naši psi sa odećom, radnom odećom, šta si ti štene u prvom, neko u radnoj odeći, neko je uvo, hoće da mi kažu u kućnoj odeći, saznali smo za Prištinu. Jena je sada otišla, osećao sam se kao, nikad nisam išla balonom, ali meni se činilo kao autobusom. Jena konus od organizuma. Uzeli smo zastave, otišli, Remzi Kolgeci nam je izašao, da ne bude greške, izašao je negde na ulicu, naterao nas je da ustanemo. Sad smo pokidali gajtan, imamo pepela za njive, izgubili smo apetit, neko je otišao autobusom, u hali tada se zvala sportska hala "Boris"... kako se zvala?

Anita Susuri: "Boro-Ramiz".

Isuf Bećiri: Kako se sad zove ne znam.

Anita Susuri: "Ramiz Sadiku".

Isuf Bećiri: Jena je otišla. Jena je otišla tamo, kad je Jena otišla, došli su ovi iz Kišnice, iz Novog Brda, pridružili su nam se đaci, došli ljudi. Kad je sad došla druga smena i treća, ta sala je bila krcata. Osim buke, tada se niko nije usudio da dođe i razgovara sa rudarima, osim Kaćuše Jašari, odnosno zvaničnika koji su tada bili tamo. Onda smo tražili Rrahmana Morinu, ovog Ali Shukriua, Hisamedina Azemija i on... naša četiri psa...

Anita Susuri: To troje...

Isuf Bećiri: Ne četiri, {vadi papir} u mi je, Rahmon Morina, Alji Šukria, Mehmet Ajeti i Husamedin Azemi. Ovo dvoje, Mehmet Ajeti, Husa... oni su bili braća, a žene su im bile Srpskinje.

Anita Susuri: A kad ste krenuli da idete, čini mi se da ste uzeli jugoslovenske zastave, sliku Tita...

Isuf Bećiri: Da, imali smo sliku Tita iz rudnika Trepče, sliku Tita ranije, Tita ste hteli za nas.

Anita Susuri: Da li vidite atmosferu na način na koji hodate, kako su ljudi reagovali kada su vas videli takvu? Ona kodža ni ulica koju si uradio.

Isuf Bećiri: Imaju nas zajedno... već nas gledaju, već nas gledaju, jako su vezani za nas. Oprostite mi sve te klizave papuče, pocepane, ovnove, ovce naše. Biće neke volje.

Anita Susuri: Da li ste mislili da morate da idete u Prištinu u komi?

Isuf Bećiri: Da, ne samo u Prištini, nego sam išao i u Bugarsku, jer smo imali neko, neko zadovoljstvo. To što je Sloboda [Slobodan Milošević] održavao svakodnevne mitinge u Kosovu Polju, sada idemo tamo i molimo ih da uklone ovu četvoricu, nismo uspeli. Jena se vratila pre zore, sada...

Korab Krasnići: Da li se sećate kojim putem ste pali sa Stanterga...

Isuf Bećiri: Od Stanterga do Mitrovice, do Vučitrla, i tada smo autoputem išli na put.

Korab Krasnići: I tako nit za dan plače otkad mi danas padne na pamet, šta je bilo tog dana? Kako ste ustali ujutru, kakvi su razgovori sa rudarima?

Isuf Bećiri: Ato taš...

Korab Krasnići: Šta si radio usput, kad si stigao, jesli li umoran pas?

Isuf Bećiri: Ngo, ti si umoran pas, ali kad odeš kod nas, ja sam pas da radim u prvoj smeni, a sad kad je izašla treća oni su odlučili, kad si otišao nisu hteli, "I šta sad hoćeš?" "Idemo u Prištinu". Neko ko to može da priušti, neko ko ne može da priušti da ode kući a ti možeš da odeš u Prištinu.

Korab Krasnići: U kojoj smeni si ti bio?

Isuf Bećiri: Bio sam u prvoj.

Korab Krasnić: Kako ste došli na posao...

Isuf Bećiri: Kako sam se obukao, da li smo nosili radnu odeću i da li ste bili napadnuti u Mitrovici.

Korab Krasnić: A ko, ko ima komunikaciju da ste me nateriali da idem u Mitrovicu...

Isuf Bećiri: Pogledaj sad...

Korab Krasnić: ... ovo je cilj, mobilisali ste se, velika ste grupa, o čemu ste pričali?

Isuf Bećiri: Ti rudari su naši, naši stariji su naši.

Anita Susuri: Izašlo je... Znam da nam je i Džafer Nuli rekao, da je Burhani [Kavaja] izašao i rekao: "Idite! Idemo u Prištinu".

Isuf Bećiri: Da, Aziz i Burhani nas podržavaju, podržavali su nas dok idemo.

Anita Susuri: A sad ne znam, da nisu bili čunjevi...

Isuf Bećiri: Otišli smo, nismo bili tamo. Već smo imali njihovu podršku, otišli smo. Da je Burhani oteo Srbiju, da mu je oduzeo prihode, da je četiri puta oduzeo malo i zatvorio ga, to je to.

Anita Susuri: A kada ste stigli u salu, da li se sećate ko je razgovarao sa vama rudarima, a ko sa vođama?

Isuf Bećiri: Vidite rudare, sad sam zaboravio, već znam da se niko od zvaničnika nije usudio da nam se obrati na našoj poziciji, osim Kaćuše Jašari, pozdravljam je na TV-u kad je vidim, poštujem je. Došla je da nas podrži, tražili smo mir, nas četvoro smo otišli. Nisu li došli i ostali, osim Remzi Kolgeci je izašao kod nas na ulicu, "O, ja želim dete..." Izašla nam je i policija, osim na njive, izašli smo i na asfalt.

Anita Susuri: Mislim, nisi prekinuo vrpcu?

Isuf Bećiri: Ne, nismo ga razbili, ali on objašnjava svojim rukama} imamo malo puta i mi smo u polju, a mi smo napolju.

Korab Krasnić: Jeste li razgovarali sa policijom?

Isuf Bećiri: Ne, nisu nas požurili, sad mi ne kažu {stavi ruku na srce}, ne požuruju nas. Sad je došla druga smena, došla treća, sad kaša. Tamo ste rekli da oni izlaze iz zemlje. Nikada to neću zaboraviti, čini mi se da ljudi tamo viču, rekli ste da sala nije pila ili su, na obe strane, mnogo pričali.

Korab Krasnići: Imaju li levičari tamo govore?

Isuf Bećiri: Da, oni imaju levo...

Korab Krasnići: Da li se sećate šta su tamo rekli?

Isuf Bećiri: Da, oni su dali ostavke, ova četvorica su dala ostavke. A zašto mi je oduzeo kadrove, zašto mi je odveo intelektualce u prevremenu penziju.

Korab Krasnići: Pominjao se Ustav?

Isuf Bećiri: Ustav iz '74, da, nije me promijenio, sa defektnim dijelom Saveza Jugoslavije u to vrijeme.

Drugi deo

Anita Susuri: Kako se nastavilo posle ovih marševa, vi niste uspeli...

Isuf Bećiri: Nismo, vratili smo se...

Anita Susuri: Kako je nastavio vaš posao? Da li je policija došla da vas ispituje? Mislim da da?

Isuf Bećiri: Da, onda su pričali: "Isuf je špijun", mi nismo smeli ni međusobno da pričamo. Jer ih je tada Srbija terala, Albanci koji su bili prodate duše Srbiji. "On je špijun, on je špijun", veruj mi da sam radio s nekim i nisam smeо, toliko da... I onda je SUP, UDB-a: "Ovaj je špijun, onaj je špijun, on je špijun" kako bi nas plašili. Onda smo polako saznali da nema šanse da svi budemo špijuni.

Anita Susuri: Probudili su sumnju...

Isuf Bećiri: Probudili su sumnju između rudara. Oni rudari su se opet ujednili 28. [20.] februara 1989., mi koji smo bili u prvoj smeni odlučili smo da ne izađemo. Sedeli smo tu, oko jedan sati su posle javili Burhanu i Azizu da ne izlazimo iz rudnika, tako i tako.

Anita Susuri: Pre nego što ste se zatvorili... to je bilo 20. februara?

Isuf Bećiri: Da 20. februara.

Anita Susuri: A pre nego što ste se zatvorili...

Isuf Bećiri: Prva smena.

Anita Susuri: Ti si bio u prvoj smeni?

Isuf Bećiri: Da, u prvoj, ostali smo u rudniku.

Anita Susuri: Vi ste oni koji ste doneli odluku: "Ostaćemo tu"?

Isuf Bećiri: Tako je, svi rudari su otišli u osmi i deveti [horizont] svi su se okupili u osmi jer je bio najglavniji, osmi i deveti. U osmom horizontu.

Anita Susuri: Pre nego, pre nego što ste doneli tu odluku, da li se pričalo o tome, da li je bio neko ko je to organizovao?

Isuf Bećiri: Da billo je organizatora, samo su nas zvali na telefonu: "Halo", bio je kao kućni telefon [fiksni], "Ne izlazimo" ali nisu dali svoje ime. Mi smo tu ostali.

Anita Susuri: Vi niste znali ko je to?

Isuf Bećiri: Ne, samo smo rekli: "Ne izlazimo" i nismo izašli.

Anita Susuri: I šta si ti mislio kad je došla ta vest?

Isuf Bećiri: Radovali smo se, bilo je neko zadovoljstvo, t vreme se nikad više neće vratiti. Mi smo skoro umrli od gladi, žao mi je...

Anita Susuri: Šta si ti uradio, ostavio se alate...

Isuf Bećiri: Kad sam video jednu sliku posle rata, 70 posto su preminuli (plače), 30 nas je ostalo. Bolje da i mi umremo, veruj mi da sam plakao. Srbi su iscepali tu sliku, bila je u sali tu. Kad smo se vratili posle rata bila je ta slika kad smo bili u štrajku, kad sam je video plakao sam. Mnogo mi je bilo žao, jer 70 posto su umrli. Mislili smo da će biti bolje posle rata, ali još gore.

Anita Susuri: Kakav je bio taj prvi dan štrajka?

Isuf Bećiri: Sećam se da je bilo nezadovoljstva, bilo je gore za nas koji nismo pušili, gore je bilo za nas koji nismo pušili jer su nam oči pocrvenele. Bilo je bre umornih ljudi, mislio si da mož tu da umre ali nije izlazio. Onda se čovek navikne, navikne se čovek. Onda smo ostali tu, sedeli...

Anita Susuri: Ti si ostao osam dana tu, nisi uopšte izlazio?

Isuf Bećiri: Ostao sam osam [dana] uopšte nisam izašao. Kad sam prvi put izašao, onda kad smo izašli, zatvorili su nam {pokriva oči rukama} oči jer...

Anita Susuri: U kom horizontu si ti bio?

Isuf Bećiri: Ja sam bio u devetom.

Anita Susuri: Deveti je bio glavni?

Isuf Bećiri: Osmi je bio glavni.

Anita Susuri: Aha, osmi.

Isuf Bećiri: Osmi je bio, mi smo bili u devetom, vazduh je bio, ako hoćeš istinu, vazdh je bio malo bolji u devetom, u osmom je bilo malo teže, malo teže. Dolazili su Aziz i Burhan, dolazili su u rudniku: "Da li ste umroni?" Samo smo plakali, svi smo plakali.

Anita Susuri: Kad ste doneli odluku da ne puštate svakog u rudniku? Puštali ste da dolaze samo određeni ljudi.

Isuf Bećiri: Pa tu su formirali grupe, formirali su grupe, oni su pratili liftove, sve ono. I nisu svakog puštali da ulazi, formirale su se grupe, sa doktorima sa svima. Ko je bio sumnjiv nisu ga pustili.

Anita Susuri: Kako se posle nastavilo? Prvi dan si nam rekao da je bila neka radost...

Isuf Bećiri: Neko zadovoljstvo.

Anita Susuri: Neko zadovoljstvo. Ali kako se posle nastavilo, da li ste bili umorni?

Isuf Bećiri: Pa malo smo se umarali, bili smo malo, onako nervozni znaš. Neka nervoza da li da sotanemo ili da izađemo iz rudnika.

Anita Susuri: Kako je bilo u vezi hrane na primer, kažu da je bio štraj glađu ali i da je bilo hrane?

Isuf Bećiri: Ostali smo jedan dan i jednu noć, ili dve, ostali smo bez... Doneli su hranu znaš, krišom su doneli hranu.

Anita Susuri: Hranili ste se?

Isuf Bećiri: Da, hranili smo se dobro.

Anita Susuri: A kako je bilo na primer za higijenu, održavanje?

Isuf Bećiri: Za higijenu bile su one, izvini znaš, bilo je WC, kupatilo, WC smo imali. Bilo je vode.

Anita Susuri: O čemu ste razgovarali tu?

Isuf Bećiri: Pričali smo da niko živ neće izaći, ne, bez ostavke. Proveli smo i osam dana i osam noći. Tamo su bili popušeni, jedva da su otpušteni jer nisu hteli da izađu, bili su umorni starci, nisu hteli da izađu. Izađi na neko vreme, uzmi malo žita, vrati opet u rudnik.

Anita Susuri: Hteo sam da te pitam, hteo sam da te pitam koliko čunjeva imaš unutra, šta si video kod ostalih kolega koje si imao? Jeste li ikada čuli za mene? Da li ste videli tako nešto?

Isuf Bećiri: Ko ih je smu imao, znate li da su tamo imali ambulantna kola. Bili su jako zli i vratili su se, imaće noćne more, imali su kola hitne pomoći. Sada samo da razumem, počelo je pomirenje krvoprolića u rudniku mrene. Neko je došao i rekao: "Hvala na krvi rudara Trepče". Imao je krvi, da li je neko znao da ga je ubila porodica, oprostio mu je krv. Bila žena, oprostite, došla žena, oprostila vojvodstvu i dovela je. Dođe čovek na kapiju, doveđe kravu i priveza je za kapiju. Došli su kod nas, dali su nam pomoć ili su imali našu podršku, ljudi sa celog Kosova, od Albanaca, hoće da mi kažu. Od studenata, sada su čak i studenti zaglavljeni tamo na fakultetu, bilo je studenata koji su štrajkovali glađu kao rudari, nisu ni jeli.

Anita Susuri: Kako nosite tihe vesti?

Isuf Bećiri: Sada ih imamo (smijeh), imamo te organizatore, „Rad je dobar, ostanite da je dobar rad“, rekli smo. Sad su dali ostavke, umrežili su nas

Anita Susuri: I vi molite, odnosno grupa rudara koja je organizovala proteste tražila je da tamo dođe i Milošević.

Isuf Bećiri: Da, Milošević će doći, Rrahman Morina.

Anita Susuri: Nije on došao, došao je Šuvar...

Isuf Bećiri: Jeste Stipe Šuvari došao.

Anita Susuri: Jesi li ti štene kad je progovorio?

Isuf Bećiri: Ja nisam šišarka osim kod njega, a kada je razgovarao sa rudarima, rekao je: "Vi niste rudar, vi ste neka vrsta advokata". Murselj Haziri, sada je napolju, kada je govorio rekao je "Nisi, nisi rudar, ti si neki advokat", kako je govorio Stipe Šuvari, dobro je govorio.

Anita Susuri: Rekao je da se tada branila Jugoslavija. A pošto ste vi rudari imali komunikaciju unutar horizonta, jeste li se preselili?

Isuf Bećiri: Telefonom su bili liftovi, išli su iz noći u noć.

Anita Susuri: Da li je neko promenio svoje vidike?

Isuf Bećiri: Ali sad, recimo, kako je otišao, kako je otišao ko nije imao aduta, nisu ga odmah ostavili tamo. To što ima dane nije nešto sumnjivo.

Anita Susuri: Da li je bilo ljudi koji su bili u nedoumici ili ne?

Isuf Bećiri: Bilo je, bilo je.

Anita Susuri: I šta se desilo?

Isuf Bećiri: Uopšte ga nisu ostavili u rudniku. Ako sumnjate, ne ostavljajte ga u pepelu.

Anita Susuri: Sledeće, to znači na osmom horizontu vi kažete da je većina došla...

Isuf Bećiri: Da, većina nas živi u Tetinu.

Anita Susuri: Da li ste saznali kada je neko došao, da li ste se usudili ish kako ste saznali? A u nike?

Isuf Bećiri: Nije da ima 60 metara, ne zna se. Neko već više: "Tako-i-to je došao, taj-a-to otišao". Većina nas, Azizi i Burhani, otišla je na svaki horizont.

Anita Susuri: Šta ti se desilo, da li su moji uslovi ispunjeni?

Isuf Bećiri: Mislim, da, Rrahman Morina i ostala trojica su mi odvedeni, tukli su nas u zatvoru, samo su nam doneli pismo, tukli su nas.

Anita Susuri: Plaći pismo kad je stiglo da li si se obradovao, kako si ga primio?

Isuf Bećiri: Da, nismo bili sretni, niti smo izašli, prevarili su nas, izašli smo. Kako smo tamo stigli, krenuli smo u restoran tamo, hapšenja noću.

Anita Susuri: A da li ste imali, da li ste bili povređeni, većina ljudi kaže da je bilo grobova u našim telima, koliko ste loši, kako ste sa svetinjom?

Isuf Bećiri: Ne samo za oči, oči su mi crvene, od očiju, sad imam malo živčane baze. Da ih ne bi trebalo provetrvati; Vazduh je glavni, bez vazduha nema batina.

Anita Susuri: Mislim, ti si šišar sa očima čak i na nervoznoj osnovi?

Isuf Bećiri: Da, moje oči su crvene.

Anita Susuri: Da li ste umorni ili pod pritiskom?

Isuf Bećiri: Da, umoran sam. Spavali smo na zemlji, na svakoj dasci na zemlji, na zemlji.

Anita Susuri: Kako je ta zemlja, je li kamen?

Isuf Bećiri: Guri, guri. Nisi imao kud, sad nisi imao kud, na zemlji smo i dalje tako ležali.

Anita Susuri: I kada ste izašli, jednom ste imali zavoje...

Isuf Bećiri: Imali smo ih, kao što ste izašli iz lifta, naše doktore, sestre, naše doktore, naše doktore tehnike, povezivali su nam oči, izašli smo i ništa nismo videli, dok smo izašli u restoran i popili supu. Setimo se i ako sada znaju da su podneli ostavke, to se radi, radi se dobro. Otišli smo i skinuli tu odeću, bili ste čisti, došli smo u kuću. Ako pogledate u TV, onda je TV belo-crno-belo (smeje se) kada sutra preduzimamo teške mere. Nije bilo telefona, odveli su ostale rudare, Aziza, Burhana, 14 ljudi. A sada hoćemo da rudari, naših 1300 rudara koji imaju noći u našem rudniku budu kažnjeni. Ko je poslat Srbinima dobio je 60 dana zatvora, ko je poslat Albancima 40. Znači da je albanski sudija dobio 40 dana zatvora malo 20 dana manje, da li su Srbi dobili 60 dana.

Anita Susuri: Da li je odluka došla kod kuće ili gde?

Isuf Bećiri: Da kod kuće, ne kod kuće, odluka je stigla kod nas kod kuće. Ja sam šišar sudiji, bivši srpski šišar, srpski narod, *Daga-daga-daga* {onomatopea}, samo sam sedeо. Hadža iz Muhadžere je bio bivši pas ispred mene, ona je bila narodnjakinja, stavio mi je dva prsta na sto {pokazuje dva prsta} i čitao je

te majke u sebi, stavio ta dva prsta na sto ili ta devojka pričala, *Taka-taka* {onomatopea}. Rekao je 60 dana, rekao je srpski 60 dana, otišao je tamo.

Anita Susuri: Da li ste dobili 60 dana?

Isuf Bećiri: 60 dana da.

Anita Susuri: Da li ste 60 dana u zatvoru?

Isuf Bećiri: Da.

Anita Susuri: Kako su prošli ti dani?

Isuf Bećiri: Pa, bilo je Albanaca tada, nije bilo poklopca za nas... Mehmet Ajeti je bio direktor zatvora u Mitrovici, bili smo u nekoj kasarni, stavili su poklopac na naš rad, postojao je poklopac za Albance, ali ne...

Anita Susuri: Znam da je zatvor u Mitrovici bio loš.

Isuf Bećiri: Mi smo kao barake, oni koji su kao mi u zatvorima su kao mi, mi smo kao psi kao loši psi, neki kao barake, mi nismo kao psi.

Anita Susuri: Možda su izvršili veći psihološki pritisak na vas, zar ne? Pitali ste non-stop, imate...

Isuf Bećiri: Da, "Zašto, ko je, gdje je?" Svako jutro sam morao da se postrojavam tamo. Ima onih reditelja, "Jel im se žuri, ima li problema, ima li...".

Anita Susuri: Već znam da nemaju svi rudari prostor da ih strpaju u zatvor?

Isuf Bećiri: Da, on želi našu gardu.

Anita Susuri: Kako vam se to dogodilo?

Isuf Bećiri: Kako sam otišao u Mitrovicu?

Anita Susuri: Otišla si da radiš nešto...

Isuf Bećiri: Da, sa radom. Samo gledajte Isufa Bećirija u autobusu i videćete ih na radiju, "Pad!" Pravo u zatvor.

Anita Susuri: Šta ste mislili?

Isuf Bećiri: Nema plesa, nema s'u tuta, no s'u tuta (smeh).

Anita Susuri: Kada ste sada otišli tamo?

Isuf Bećiri: Bili su puni, puni, puni, puni. Nekada ste voleli laka dela, jer za one rone zatvore ne znamo.

Anita Susuri: Eh, znate li od svih ovih rudara koliko su naučili, koliko su potrošili 60 dana?

Isuf Bećiri: Pa, bogami, više od pola da. Mnogi od nas vole da izađu napolje, ne mogu da me nauče.

Anita Susuri: Provela si toliko dana... da, htela sam unapred, oprosti mi, kad si izašla nisi imala kontakt sa porodicom...

Isuf Bećiri: Ne, mogli su da dođu da nas posjete, da, mogli su doći da nas posjete, jer tamo su neke kasarne, mogli su doći. Mogu da pođu sa njima, "Kako je?" Naši uđu tamo, oni imaju svoje, "Kako si? Dobro?" I oni su bili uz nemirenje, da tako kažem, kako nam je rečeno.

Anita Susuri: Da li ste imali tako direktni razgovor sa njima?

Isuf Bećiri: Ne, već jesu i rekli su vam dobar dan. Bila je jedna žena koja je imala čebe i nije izašla u grob. Taj kati smo dali obećanje da neće izaći.

Anita Susuri: A kako vas je sada porodica primila kada ste se vratili nakon štrajka?

Isuf Bećiri: Pa oni su to uradili, ja sam to uradio sam. Crkva je postajala sve bolja i gora.

Anita Susuri: Da, posle zatvora, naravno, kada su te učili, porodica te nije poznavala, pošto...

Isuf Bećiri: Ne sada, u autobusu, vikali su na njega, vikali su: "Ubili su Isufija". Presvlače nam odeću sitnišom.

Anita Susuri: I sada kada je vaš život nastavljen od kada ste izašli iz zatvora, da li ste se vratili u "Trepču", ili šta se desilo?

Isuf Bećiri: Vratili smo se, ali sada nasilne mere a. Vratili smo se, oni su nam se vratili, zvali su nas, zvali su nas malo po malo. Pozvali su nas i otišli smo, kada smo otišli doveli su nasilnog reditelja Kazima Shalu, sada smo uklonili apetit.

Anita Susuri: Kako je to bilo Kazimi?

Isuf Bećiri: Oni su postali direktor umjesto Burhana.

Anita Susuri: Da li si bolji ili...?

Isuf Bećiri: Još gore. Još gore.

Anita Susuri: Zašto se, na primer, šta se promenilo?

Isuf Bećiri: To, zato što nije morao da dođe, odveden je kod direktora "Akumulatora", odatle je sada nasilni direktor, nije morao uopšte da dođe, "Ne idem ni dobrog dana". Sada, kada smo se vratili, kada je došao ovaj Kazimi, postali su skijaši, Srbi su postali direktori. Sa osmogodišnjom direktorskog školom, Albanac je nadgledao Rudarski fakultet i taj direktor. Čak se i posao zatresao, oduzeli su nam dah kako se kaže. Ne usuđujemo se da forsiramo nasilne mere. Da, nismo proizvodili, nismo proizvodili. Kada je naš 14-godišnjak po drugi put zatvorio štrajk naših 62 rudara, štrajk naših 62 rudara.

Anita Susuri: Ovo se dogodilo '90.

Isuf Bećiri: Ne, ne ove '89, sada kada su Burhani i naš Aziz po drugi put u štrajku bili zatvoreni za 62 rudara.

Anita Susuri: Koje godine, '90., čini mi se, odmah?

Isuf Bećiri: Ne odmah, odmah nakon, nakon naša dva mjeseca, 62 rudara su stupila u štrajk.

Anita Susuri: Jeste li i vi tu?

Isuf Bećiri: Ne, ja nisam šišarka {Stavio sam ruku na srce} Sad što nisam šišarka, nisam šišarka.

Anita Susuri: Da li je pepeo imao podršku ili šta se desilo?

Isuf Bećiri: Sada nas nisu pustili na vrata i blokirali su nas. Osim onih koji su radili u pumpama, te pumpe tamo pumpaju vodu iz rudnika, sada te pumparice idu u smenama koje su {dodirnule telo} konzerve sa poklopcem za hleb, pomilovali su ga, u odeći, u radnoj odeći i eto doneli su kape za hleb. I sin od tetke je naš i oni su štrajkovali, govoreći u sebi: "Kako se nosi Bajram tri-četiri dana?" Rekao je: „Ujka soli hongšum. „Poklopac“ oprosti mi, „sol i voda“ reče, „kao soli sa levog penje nije bilo ništa“. Govorim o drugom štrajku jer nije bilo ništa.

Anita Susuri: Imaju dva-tri dana?

Isuf Bećiri: Da, tamo su već tri dana, sad su nam naši specijalci otišli iza leđa, streljali su ih sa Albancima.

Anita Susuri: Izveli su ih.

Isuf Bećiri: Da, odveli su ih pravo u zatvor.

Anita Susuri: Sve što imamo tamo?

Isuf Bećiri: Da, odveli su ih pravo u zatvor, odvezli su ih autobusom.

Anita Susuri: Znate li sada šta im se dogodilo?

Isuf Bećiri: Sada imaju noćne more, imaju i noćne more svaki dan u zatvoru.

Anita Susuri: Čak ni posao nije nastavljen?

Isuf Bećiri: Ne, sada imamo posao. Kena punu...

Anita Susuri: Sa?

Isuf Bećiri: Bogami, zaboravio sam. Koja je bila godina '88-89, sad ne znam...

Anita Susuri: Ranih 90-ih.

Isuf Bećiri: Početkom '90-ih, kada smo išli na masovne kapije, došli su specijalci, zvali nas po imenu "Ki bon, ki s'bon", rekli smo "Ja ton, ja hic". Kako si ih nazvao, oprosti mi, oni koji voze, što pasu na toj vodi, zovu ga Isuf Bećiri, nije otišao. Pumpe nisu isle, rekli smo vam „Evo nas, evo nas“ i...

Anita Susuri: A ti, jesu li ti prozvali ime?

Isuf Bećiri: Ne, ne, nisu me zvali. Pokrenuo sam samo one pumpe koje je vodila voda, vratili ste se sa atuha, čini mi se da je osmi ili, avgust, avgust otišao, vratili ste se jedanaest godina, mi smo nezaposleni devet godina. Kena hjek a. Bio je jedan čovek koji je rekao: „Hrast, imamo gladnu travu i nećemo da radimo za Srbiju“.

Anita Susuri: Koji su radili ove godine?

Isuf Bećiri: Ako vam kažem, vodili ste stoku, prodali smo i drva. Preživeli smo, preživeli smo, ali ti si preživeo, nikad nisam dobio pomoć. Imali smo nešto, poklopac hoće drva i, jena, imali smo rrnu, hoće da mi kažu. Odnesi štap, polomi ga ili ne, mi bismo doneli drva, milicija bi nam uzela. Kako smo išli u Mitrovicu, uzeli su nam skije, tako smo uzeli i drugu. Jednog smo gurnuli, jednog smo uzeli.

Anita Susuri: Devedesetih je naš konus takođe želeo sindikalne organizacije.

Isuf Bećiri: Sindikat, da.

Anita Susuri: Kažu „Porodica pomaže porodici“, da li si i ti deo njih?

Isuf Bećiri: Ne, nisam štene, nisam dobio pomoć. Tash...

Anita Susuri: Mislim da li imaš, jesи li luda...

Isuf Bećiri: Ne, nikada nisam dobio nikakvu pomoć.

Anita Susuri: ... sa sindikatom?

Isuf Bećiri: Ne, nisam se bavio sindikatom, osim što nikada nisam dobio pomoć. Da li su znali da živimo, nije mi trebalo. Bilo ih je iz Preševa, Bujanovca i Medveđe i svih, Dečana, Peć i svih onih koji imaju levu porodicu-porodicu a.

Korab Krasnići: Sindikat je organizovao ovakve sezonske radove kao pokriće, jeste li ikada bili angažovani?

Isuf Bećiri: Da, on ih je odveo, odveo ih je. Ne, nisam otišao.

Korab Krasnići: Niste otišli?

Isuf Bećiri: Ne, nisam išao jer sam išao sa mrežom da čuvam svoju stoku. Sada u jesen prodajemo najčistije, naj... tako prevladavajuće. Amo da me ukloni kena ukloni.

[Ovde se intervju prekida]

Isuf Bećiri: Sad '96, '97, javila se milicija. Prvo su pozvali mog oca, pozvali su ga u policijsku stanicu i on je otišao, kada je starac otišao, rekli su: "Jesi li doneo pušku?" "Ne," "Da li ste doneli alltinu?" "Ne." Rekli su: "Moram da donesem." Uzeo sam dušu koju nisam imao". Kažu: „Ovi starci su me tukli, ovi starci su me tukli“, nisu ga tukli. Oni koji su radili sa Srbima rekli su: „Uzmi Isufija“. Čak i pena, kada

odemo tamo na stanicu u „Trepče“, kada idemo na adut, setim se kako danas nikada neću zaboraviti. Pena tamo, bili čunjevi da biju njoni. Ocrnio me to što su me Britanci tukli, što su me tukli kao kretena.

Pena truba, kad idemo da trubimo nekadašnji šišar da je čuvar truba rekao, "lične karte" dali smo lične karte rođaku. Kad mi idemo adut, mi sedimo aduti, oni ih zovu, ispituju ih i tuku njih, a ne nas. Rođak mi je rekao: "Isuf, šta ćeš nam?" Rekao je: "Evo nas, plačemo, evo..." Rekao sam, "Ne plačem", rekao sam, Ostali smo tamo sat vremena, oni su se brinuli o ostalima, došli su iz Prištine sa Lladom. Nikada neću zaboraviti, došla je svaka civilna, civilna milicija. Tramp "Dobar dan" "Dobar dan", taj rođak je bio stariji od mene, sad je imao skoro 65-60 godina, stavljeno je u komu, taj rođak, nisam ga uopšte vodio jer sam dobro znao da za nas naši dolaze. „Dobar dan“, „Dobar dan“, rekao je, „Dobar dan, nisam išao, niti sam išao...

Sad '96, '97, javila se milicija. Prvo su pozvali mog oca, pozvali su ga u policijsku stanicu i on je otišao, kada je starac otišao, rekli su: "Jesi li doneo pušku?" "Ne," "Da li ste doneli alltinu?" "Ne." Rekli su: "Moram da donesem." Uzeo sam dušu koju nisam imao". Kažu: „Ovi starci su me tukli, ovi starci su me tukli“, nisu ga tukli. Oni koji su radili sa Srbima rekli su: „Uzmi Isufija“. Čak i pena, kada odemo tamo na stanicu u „Trepče“, kada idemo na adut, setim se kako danas nikada neću zaboraviti. Pena tamo, bili čunjevi da biju njoni. Ocrnio me to što su me Britanci tukli, što su me tukli kao kretena.

Pena truba, kad idemo da trubimo nekadašnji šišar da je čuvar truba rekao, "lične karte" dali smo lične karte rođaku. Kad mi idemo adut, mi sedimo aduti, oni ih zovu, ispituju ih i tuku njih, a ne nas. Rođak mi je rekao: "Isuf, šta ćeš nam?" Rekao je: "Evo nas, plačemo, evo..." Rekao sam, "Ne plačem", rekao sam, Ostali smo tamo sat vremena, oni su se brinuli o ostalima, došli su iz Prištine sa Lladom. Nikada neću zaboraviti, došla je svaka civilna, civilna milicija. Tramp "Dobar dan" "Dobar dan", taj rođak je bio stariji od mene, sad je imao skoro 65-60 godina, stavljeno je u komu, taj rođak, nisam ga uopšte vodio jer sam dobro znao da za nas naši dolaze. „Dobar dan“, „Dobar dan“, rekao je, „Dobar dan, nisam išao, niti sam išao.

Ja sam „Dobar dan“ rekao, „Nema dobrog dana“, rekao sam, „Dobar dan“ [srpski: dobar dan]. Rekao sam: „Više ljudi treba da govori svoj jezik umesto sebe“. Čak me je udario nogom u leđa, šutnuo me {pokazuje nazad}, drugi me je šutnuo i šutnuo me ovde k on mi dodiruje stomak} u stomak, ja sam rekao, "Udarao si me u leđa." Tamo da se tuče ababa {onomatope}, kalubllak trump a. „Pušku? Pištolj?“ [srb.: puška, revolver], moli me alltin. Bona budi sa njom, nikad neću zaboraviti. Rekao sam: „Osim što ga nikada neću predati“. Pa sam ga predao jer sam kupio drugi apetit, već sam rekao, "Masi me bije ovako bez mene, samo što mu ne dam".

"Unkhu" je bio unchsha, sada nose, "Cu se filan kapetani", ali sada kapetan ili konobar [konobar] ili šta ja znam tamo čak i zgrade-zgrade {onomatopejski} da se pobedi. Čak i žene, hoćete li žena da mi stavi cvet u usta, ja sam rekao "Vidi, molim te, priroda Albanaca zna, odlazi", vallahi, kao da sam se uhvatio za nogu i imao sam, ja imao... da... Kce, kce ti", bile su žice oko prozora, "Kce tamo dole". Rekao

sam, "Kce ti" a marojsin ababa {onomatope}. Sada kažete: "Izlazi napolje!" Kada se saznalo da me telo gori, celo telo me je povredilo. Video sam druge kako tuku ab-ub-bab-bub {onomatope}. Video sam čoveka kojeg su iscrpili, ne ne, iscrpili su ga u grejanju u bilo kojoj nevolji od naše. Imali su unkh i imali su jedan sa žicom. Hina apet atu, "Jesi li mislio" rekao sam, "Mislio sam na vreme, nisam".

Uhvatili su me za dupe, {grabbed mi hair} Imao sam veliku kosu zgrabilu me za kosu, glava za sto, glava za fotelje. Nikad u životu, trešnje me kidaju, konj me kida, znaš, nikad mi uši nisu krvarile, tamo su mi uši krvarile. A ima tri-pola, četiri-četiri, ne znam koliko sati, znao sam ko me je vodio, znam dobro ko me je vodio, Bog {pokazuje prstom} ostavio sam ga {miče se sa mesta}. Rekao sam: „Da sam imao pušku, ubio bih ih“ „Ubij“, rekao je „Hajde, ostani u zatvoru tri dana“, pomenuo sam mu njegova imena jer sam znao ko me drži... ide“. Rekao sam: "Ne, ne bih imao pušku da sam ga ubio", rekao sam.,

Anita Susuri: On je bio Albanac?

Isuf Bećiri: Albanci, otkako ne, sarađuju u potpunosti, od kada više. Trebalo je da me više čuvaju Albanci nego Skiti. Tukli su me dva dana, nisam prihvatio, danima tuku vojsku. Video sam ih, '93 Ja sam krava sa kravama, ti čuvaš krave, video sam našu vojsku, bez amblema {pipni ruku}. Ka bo šttt {onomatope} {stavlja prst ispred usana}. Vikao sam na brata, rekao sam, brate, vidi šta ti govorim, hoću nečim da viknem na tebe, rekao sam, „naša vojska formirana“, „Zaboga“, ja rekao: "Nemojte da se varate, vičite na mene", "Vojska je ranije formirana".

Mi to nismo tražili. Čak '96, '97, '98 je formirana vojska, formirana brigada, vallahi me ni hongke, nit mi daju najveću radost nikad ne očekujem a. Ne mogu očekivati veću radost. Otišao sam, uzeo sam pušku sa stotinu metaka, imao sam svoju pušku, uzeo sam je, otisao sam kao dobrovoljac, rekli su mi „idi kući, kako da formiram...“ i otisao sam. Kažem: "Dobijam mnogo k..."

Anita Susuri: Odavde je došla brigada Mehe Uke, u ovoj zemlji?

Isuf Bećiri: Mehe Ukes, on {pokazuje prstom unazad}.

Anita Susuri: A gde, gde su ostali?

Isuf Bećiri: Ti si naš pas...

Anita Susuri: Kako ste saznali gde su?

Isuf Bećiri: Ko?

Anita Susuri: Na primer, kako ste saznali gde borave?

Isuf Bećiri: Ko Srbi?

Anita Susuri: Ne, ne, brigada.

Isuf Bećiri: Brigade, ali sada su bili obučeni, obučeni su u džipove, u maske. Sad su bili gladni i sad su nas zvali u školu. Pozvali su nas u školu i ja, uzeo sam pušku, imao sam zamotanu pušku, metke. Ustao sam, rekao sam, „Puške, meci“, rekao sam „Idem sa njima“. Rekao je: "Ne, osim puške." Nekada su me molili da se informišem da li sam hrabar ili nisam, sad su nas zvali da idemo. Zadovoljstvo a, dao sam mesa, sira, dugo, tana ništa... Žena, snaja, nona, sestra je kuvala, izvini samo što nismo krv prolivali nismo imali.

Donosili su ih u maskiranim džepovima, "O Bajgore!" "O hoja?!" „Koji ćeš nas poseći? Rekao sam, "Samo sam šutirao prst." Nije da smo imali puno krava, neću da nam grudi žive. Rekao je „Smiri se“ (pokazuje rukom}, posečemo ga između sena, stavimo mnogo sena, zovemo ga seno sa stogovima pa {kao da je nešto obema rukama zabodeno u zemlju} . Tamo su rekli: „Brate, idem da pogledam junicu jer sam im oprostio“ i isečemo je između sena, ustrelismo je u praćku, imali smo but i popeli smo se za sebe, jer sada je shvatio da su robovi pohlepni, a drugi, "Uzmi" tako.

Anita Susuri: Kako je vaš teren došao ovde tokom rata? Imate li noći ovde?

Isuf Bećiri: Sad smo mi kao rezervni bataljon, u te krajeve vode nismo išli jer su se naše dve brigade 141 i 142 zvale Bekim Šiti, zvali su se na tu stranu, zvao se ovaj Hisi, Hisni Ahmeti.

Anita Susuri: Da li je vaša porodica boravila ovde tokom rata?

Isuf Bećiri: Ostao je sada kako su nam rekli, otišli su u Vučitrn, ostao je kod jedne porodice iz Bajgore, živio je godinu dana.

Anita Susuri: A ti?

Isuf Bećiri: Ja, imam noć svuda, gore.

Anita Susuri: Kako su se opekli kada su došli ovde da spale leđa?

Isuf Bećiri: Ali sada kada je došao naš, sa zardalom puškom, mokrim mecima, može li ići naprijed? Došli su sa 22 hiljade Srba koji su nam došli, sa obe strane, i iz Mitrovice i iz Podujeva.

Anita Susuri: I sada ste izbačeni?

Isuf Bećiri: Oterali su nas.

Anita Susuri: Kako si? Šta ste mislili, šta me je naterialo da sada uradim?

Isuf Bećiri: Ako nismo imali ništa sa tim, sada se razume da se svađa ili ne sa čebetom, imali smo nešto, uzeo sam so i pucao i stavio so {turni ruke u bluzu} ovde sa sobom , uradi nešto ili nešto, nešto si posolio. Na planini smo ostali tri dana i četiri noći, osim soli i vode, pili smo jer nismo imali šta da jedemo, pa smo prenoćili. Sada je kadal-kadal apet doneo, odnosno u septembru prvu ofanzivu, da su dve ofanzive konusne ovde kod nas. U septembru smo već potrošili naš sos, da li se sledeće proleće smestilo ovde.

Anita Susuri: Mislim, '98 u septembru, još jedna ofanziva na proleće.

Isuf Bećiri: Da, proljeće je tu.

Anita Susuri: NATO kada je počeo da bombarduje.

Isuf Bećiri: NATO, eh, čak i kad je NATO izgubio najveću radost, ja ne čekam, jer sad sa radiom, "O, gdje si pao?" Kad su tamo došli u Niš, srećni ste a. Sad su moji baloni Srbije, moji su neki civili, u našoj školi ovde su moji ne znam koliko civila, ovde su pali, ovde je pala školska torba. Tamo u Popovi znaju koliko imaju civila.

Anita Susuri: Čuli ste za ovo preko radija.

Isuf Bećiri: Sa radiom, da, da, sa radiom. Sad smo imali te frekvencije, zvali smo ih mehurići, posmatrali smo obale, ti komandanti su se zbunili... Šta smo uradili jugoslovenskoj vojsci, imali smo nekoliko dana snage, oni su novi pas, 18 godina Bajgora pade, Bajram Musa.

Anita Susuri: Da li ste ikada bili licem u lice...

Isuf Bećiri: Da, nikad to neću zaboraviti, samo sam počeo da vičem na njih, „A da ga nisam ubio, ja sam to slikao“, nisam mogao osim u akciji, čak i da ne bih mogao, ni danas 'munem.

Anita Susuri: Šta se onda dogodilo?

Isuf Bećiri: Sad idemo, ti si rezervni bataljonski pas, idemo da opkolimo ono što si ti najstariji pas, ti si naš rezervni bataljonski pas, kako smo starili naše snage i morali ste da ih posmatrate nedelju ili deset dana. . Gledali smo gde ulaze, a gde izlaze, gde čuvaju. E sad ti naši novi čunjevi koji su ih obučili, to su čunjevi za akciju, oni su naši čunjevi da pucamo u krug i da čuvaju one gde se zaklanjaju i gde izlaze. A mi smo ih čuvali pred zorou, sad su već bili u akciji, čuvali smo ih, „Gde smo, gde smo“. Tu su ostali još 20-30 minuta i morali su da se povuku jer niste mogli da odete.

Anita Susuri: A gde si ti konus i kako si saznao da je rat bio?

Isuf Bećiri: Mi smo psi, kažemo im ovde u Parduzetu, imali smo neki radi, neki radi je imao muža tamo, sad nije hteo da ta noć padne sada da razume, nije želeo da ta naša strana vidi, on nije mogao da padne, hteo je, gde su Srbi. Da kad se balon doneše, Srbi ga uzmu sa drveta i gađaju (digni ruku) beli mantil ili čaršav ili bajagi, da si se predao. Nemojte nas tlačiti, osim što na nas pucaju kao balon.

Sad su nam Englezi dali pomoć, ne daj Bože {seli se sa mesta} I ja sam krave u ratu muzao. Muzla sam krave, muzla sam ih dugo, Englezi su nam doneli semenke bibera, ti si ukrasio longun, jeli smo. Ko je hteo da pije tomel sa crepom, uzeo bih kusie koje ćemo očistiti, uzeo bih i skuvao tomlin, a ko bi da pije tomel.

Anita Susuri: Sad me interesuje posle rata, kako se nastavilo, kažeš da si se opekaš, sa poslom, kako si nastavio? Sa životom? Kako je sve ovo prošlo?

Isuf Bećiri: Sada smo srećni. Otišli smo do "Trepče" i blokirali je u tunelu jer su Srbi vredno radili posle rata. Oni vole Francuze na svojim ulicama, ja ih blokiram, oni idu na skije. Govorili smo mu: „Hvala Bogu što su ga šiptari odveli“. 20 godina, 21 godinu kradu zanate, ranije nisu krali.

Anita Susuri: Da li ste štene odmah posle rata?

Isuf Bećiri: Da, da.

Anita Susuri: Kako ste pronašli "Trepču"?

Isuf Bećiri: Našli smo „Trepčen“, sada su uzeli rudu, naravno da imaju dobru rudu, imaju je, uzeli su. Pored rata još gore.

Anita Susuri: Imala sam znak u kancelariji, na primer...

Isuf Bećiri: Bilo ih je.

Anita Susuri: ... koji su maltretirali ljude.

Isuf Bećiri: Bilo je, bilo je suza, bilo je krvi, bilo je ženske odjeće, bilo je, oprostite, jako prljave ili, konoplje koju su vezivali za radijatore, bilo je muške, ženske odjeće, dječjih papuča. Previše otrcano ili previše otrcano {tresi glavom}, previše otrcano. Našli smo, bilo je onih koji su našli oružje i oni su čuvali Francuze, Srbi su imali oružje sa svojim kata.

Anita Susuri: Čak mi se čini da su posle rata bili veoma umorni... „Trepča“ je bila spremna da ide u vodu, tj.

Isuf Bećiri: Da, bilo je pumpi, zbog vode je trebalo da se blokiraju, zbog pumpi, sad imamo te pumpe, kažemo vam, imaju ih oni agitatori koji su stavili te pumpe...

Anita Susuri: Jeste li tada otišli u rudnik? Da kažu naši i za rudnike, za...

Isuf Bećiri: Vidi, ti nisi a. Sad je devetnaesti horizont zapušen, to su ta vodena vrata {objašnjava rukama} i zalupio je i voda je otišla u stranu, izašao je skoro do zemlje. Te pumpe imamo nimdhetin, ja sam radio kao pumpa tri godine, taj adut sada, mi smo radili trump. Mnogo dalje od vrata pristup koji trune i izlazi. Da su ti Srbi radili samo na zemlji, molili za dobre pare. Imali su kamione, ili ih nisu napravili, oni ne znače ništa osim uništenja. Sad smo to uklonili, znači pumpe su radile, voda je tekla {podigao ruku}, devetnaesti je otvoren, počeli smo da radimo sa crkvom, kao što znaju, kao i celo Kosovo, 20 godina.

Anita Susuri: Kako je nastavljen vaš rad posle rata sa Albancima?

Isuf Bećiri: Kad smo se vratili, dali su nam 150 maraka, odlučili smo da radimo bez, odnosno bez, bez plata. Pena adut, sad kažemo srećni i srećni, jel život ide. Škum trum, kad idemo adut, sad mislimo da je režiser Burhani, Burhan Kavaja, ja sam tu kad ga prate, on je rekao: „Jesi li me molio?“ Otišao je do vrata restorana i rekao: „Pitaj me“. Neka grupa je uzela Burhanija i otišla, jer mi je Burhani rekao da danas imamo bolje stvari. Ovi drugi su to zgrabili, takvi su bili, uništeno je što imaš.

Anita Susuri: Do koje godine ste nastavili da radite?

Isuf Bećiri: Jom t' punu hale.

Anita Susuri: Aha, po, po.

Isuf Bećiri: Jom t' punu hale.

Anita Susuri: Da li ste ikada imali isti posao?

Isuf Bećiri: 20 godina od pumpi, sad sam stabilizator-držač u tim liftovima, ima i mašina, kao mešač i sad radim tamo, u bunaru, tim liftovima. To su korpe koje drže rudu i liftovi naša dva naroda, njoni ide dole, njoni ide gore, kati.

Anita Susuri: Kakvu razliku, na primer, možeš da napraviš sa tržištem da si konus iz 70-ih - oni misle tamo, imaš li ga, imaš li ga... i verovatno imaš neku ideju kako je sve prošlo , ova promena koja se desila od 70-ih godina - tave do danas, kako ste je videli bez ikakvih promena?

Isuf Bećiri: Najbolje, jer sam rekao gore posle rata, najbolje je kad je Aziz unca, govorim, čak sam nekoliko puta govorio na RTK, govorio sam, imaju nas, ubili su nas. Uzeli su milione i ne znaju gde su otišli. Kad su Aziz i Burhani naši, naši rudari vezani, taj dan nikada neće doći. Uzimam hleb {pravi se da drži poslužavnik u rukama} sad imam i dete, uzimam hleb nekako nemaš tu radost. Sada si 30 posto, shvatiš, ne znaš gde si, nisi ti, ne. Žao mi je ako ste me pustili, znate li nešto da sam dobio 180 evra da dobijem boračku platu, da nisam smeо više da idem.

Nema zakona, 21 godina bez staža, {brojeći na prste. Nema zdravstvenog osiguranja. Dajte lekaru uputstva o tome kako da idete sada. Sad imаш 65 godina, nemaš 15 godina pre rata sa 90 evra, 90 evra za paracetamol ne valja. U kantama za smeće su rudari, prvi su čunjevi, prvi su loše bube. Koji premijer vike Thaci, on, on, on, dvaput je zvao Tačija, "Rudar 2000 evra, nema problema, zakon odmah" nikad, ni zakon ni ništa.

Anita Susuri: Gospodine Isuf, ako imate nešto da nam kažete što ste zaboravili ili što ste želeli da podelite sa nama, naručite.

Isuf Bećiri: Pozdravljam vas na učešću, ne znam ni da govorim, osim vremena prije rata, nikad ne zaživi. Sad svi Albanci imaju gore ili gore, loše upravljanje moja sestra i tako dalje. Išala je dobro, išala jer sad vidiš i sama, umorna si, potpuno si deformisana. Rat, ukloni ga pre rata, ukloni ga posle rata. Hvala što ste učestvovali!

Anita Susuri: Hvala i vama, za doprinos i intervju!

Isuf Bećiri: Pozdravljam ih sve, oni koji su preminuli neka im Bog dušu prosti, oni drugovi koji su živi pozdravljam ih sve. Svi smo patili, svi su patili, još uvek patimo, jer mi je plata 700 evra, ja to ne poričem ali {diže ruke} nema zakona, nema sigurnosti, nema ničega. Nadam se da će biti bolje!

Anita Susuri: Hvala još jednom!

Isuf Bećiri: Nema na čemu, hvala i vama!